

TANEC URBÁNNEHO ŠAMANA

O výstave

Výstava je výsledkom výskumu zbierky Galérie umelcov Spiša a ponúka jej zhodnotenie v rámci reinterpretácie selektovaných diel. Vybrané diela v diferentných médiách, od grafiky cez maľbu po site-specific inštaláciu, objekt a video, sú oslavou umeleckej imaginácie ako jedným zo základných aspektov výtvarného umenia. Výstava predstavuje 21 autorov zo zbierky galérie v dialógu s 9 prizvanými účastníkmi z domova i zo zahraničia. Diela mladej, strednej a staršej generácie umelcov sa navzájom dopĺňajú vo výpovedi o hĺbke a rozsiahlosti ľudskej psyché.

Výstava Tanec urbánneho šamana je v priestoroch galérie rozdelená do úvodnej časti výstavy a dvoch hlavných sekcií – „Trippy“ a „Creepy“.

Prvá miestnosť prezentuje diela, ktoré sú vstupnou bránou, mentálnym prechodom / prerodom do iných svetov. Dielo **Rudolfa Sikoru** *Sústredenie energií (Čierna diera V.)* upozorňuje na naše prepojenie s kozmom. My sme súčasťou vesmíru a vesmír je zároveň obsiahnutý v nás. Digitálna fotografia prizvaného poľského umelca **Tomasza Wendlanda** *Black Light* je súčasťou širšieho výskumu autora, v ktorom cez jednotlivé diela sprítomňuje paralelnú realitu. Taktiež **Peter Rónai** sa vo fotografickom zázname performance *Elastická realita – Rónaiogram* pohráva s relativitou skutočnosti cez znásobený odtlačok miznúceho tela. Závesná plastika **Tomáša Ceteru** *Vznik I.*, ktorá kombinuje meď a sklo, pripomína zrod, alebo ponorenie sa do sveta predstáv. Súbor diel v úvodnej miestnosti uzatvára experimentálna fotografia z triptychu **Gabriela Kosmályho** *Jánove videnia I.*, kde autor špeciálnou technikou vytvára abstraktnú sústredenú štruktúru podobnú monochromatickému kaleidoskopu.

Hlavná miestnosť galérie je venovaná sekcii „Trippy“. Predstavuje kolekciu diel, ktoré vyjadrujú halucinačný efekt vzlietnutia či pádu a vibrácie nekonečného šamanského tanca. Je prepojením s tvorivou energiou sveta a odkazuje k filozofii animizmu, podľa ktorej nielen ľudia, ale aj zvieratá a neživé časti prírody majú dušu. Niektoré z diel sú blízke umeleckému smeru surrealizmu, ktorý vznikol v 20. rokoch 20. storočia v napojení na výskumy v oblasti psychoanalýzy. Maľba **Jana Mezřického** *Eidolon Nr. 64 – Odpoutání* a lept **Mikuláša Kravjanského** *Krajina mysle* predstavujú myšlienkový vzlet, únik z reality do sveta fantázie.

Serigrafia **Karola Barona** *Moja Paríž* je zaplnená pre autora typickými fantazijnými postavami na fotografickom pozadí. Názov diela naznačuje, že imaginatívna kompozícia sa viaže ku konkrétnej spomienke. Film indického umelca **Vinay Sharma** *Call from the Past* vychádza z osobných a zároveň kolektívnych spomienok poznačených východným kultúrnym rámcom. Ďaleká a nedávna minulosť sa mieša v pestrofarebnej zmesi vizuálnych vnemov.

Veľkorozmerná maľba *Šaman* od **Martina Kacvinského** sa vyznačuje farebnou explóziou a výrazným expresívnym gestom. Tvár šamana je maskou s uhrančivým pohľadom, ktorý pripomína, že primitivizmus minulosti je stále prítomný v totemoch dneška. Ženským protipólom magickej schopnosti komunikácie s inou realitou je maľba *Matka príroda* **Paulíny Halasovej**. Ústredná figúra si sama nasadzuje korunu tvorstva, je zosobnením tvorivej ženskej energie. Site specific inštalácia maďarskej umelkyne **Asztrid Csatlós** *Cosmic Dance* prepája prírodný materiál dreva s papier-mâché. V rámci kompozície zaujme detail čiernej škrupiny vajíčka, ktoré odkazuje ku kozmologickým mýtom zrodu vesmíru. Inštalácia, ktorá je dynamickým prvkom v strede miestnosti, sa zdvojuje v stropnom zrkadle. Pozornosti neunikne ani maľba *Krajina* **Slavomíra Durkaja**, ktorá sa chveje vo zvláštnom opare, rozpoltená (kozmicným) stromom. Autor výjav ponoril do takmer surreálnej atmosféry, avšak s dystopickým významom. Snivosť je typickým elementom práce rumunského umelca **Costin Brateanu**, ktorý sa cez experiment s prírodnými pigmentmi snaží zachytiť prchavý moment svetla. Taktiež luminografická fotografia **Roba Kočana** *Odkliaty zámok* je súčasťou dlhodobého výskumu autora ohľadom možností kreslenia svetlom a použitia šablón vo fotografii. Rôzne prístupy k zobrazeniu fantazijnej krajiny uzatvára digitálna animácia *Arkádia* nemeckej autorskej dvojice **Sophia Schomberg & Nikolaus Baumgarten**. Nekonečný zoom sveta tropických rastlín vytvára hypnotizujúci efekt, v ktorom sa nie je ťažké stratiť.

Druhá sekcia „Creepy“ je zostupom do dolných poschodí podvedomia, kde môžeme stretnúť archetypálne postavy reprezentujúce odvrátenú stranu ľudskej psyché, či excentrické charaktery vzbudzujúce údiv. Diela sú odrazom našich strachov a vyvolávajú nepríjemný pocit nepokoja. Pri vstupe do dvoch miestností, ktoré sú venované danej téme, si nemožno nevšimnúť veľkorozmerné plátno *Trpaslík* od českého umelca **Petra Jedličku**. Dva protiľahlé portréty navzájom komunikujú v expresívnom maliarskom vyjadrení, pričom vyvstáva otázka, či môžu byť súčasťou tej istej osobnosti. Ďalšiu zaujímavú dvojicu vo vzájomnom dialógu nájdeme na obraze **Milana Hnata** *Prah tolerancie*. Autor dlhodobo pracuje s témou

mytológie a kolektívneho podvedomia, čo zúročuje v diele *Menej závažná téma*, ktoré sa vyznačuje zvláštnou atmosférou predpekla. Podobne obraz od **Kamila Kozuba** pripomína scénu z Danteho Pekla. Niekoľkými ťahmi autor oživuje figúry ukotvené na viacerých úrovniach masívnych stĺpov. Od umelca nájdeme na výstave aj diela *Phase II* a *Nevinná hra*, ktoré sú alegóriou ľudského osudu. Fotografia *Osud* od **Petra Župníka** sústreďuje pozornosť na kresbu dlane, v ktorej máme zapísané životné vzlety a pády. Imaginácia známeho fotografa rezonuje aj v prezentovanej fotografii *Ikaros*, kde cez obraz rozbitého skla odkazuje ku príbehu z gréckej mytológie. Individuálnu mytológiu môžeme odčítať v obraze **Mikuláša Siranka** *Balada o jazykoch klebetníkov*, kde vidíme muža v zajatí troch Gorgón. Podobnou atmosférou zlého sna sa vyznačuje veľkorozmerné plátno od **Jaroslava Čecha**, kde schúlené postavy a kostlivec sú vyjadrením úzkosti. Ťažobu života možno naplno precítiť pri pohľade na sochu **Štefana Kubíka** *Uväznená*. Umelec vyslobodzuje sochu z materiálu dreva a zároveň ju uzatvára do železných mreží. Kde končí a začína sloboda? Všetko je zapísané v ľudskej duši. Jej krehkosť a zraniteľnosť je témou umelca **Martina Knuta**, ktorý zároveň pôsobí v Lige za duševné zdravie. Drobné postavy na perforovanom obraze *Sedieť naprieč rozvrstvením* nám pripomínajú, aké ľahké je padnúť. Kritikou sociálneho úpadku sa vo svojej tvorbe dlhodobo zaoberá umelec **Richard Roháč**. Dielo *Záchodové krásy* ironicky komentuje súčasný trend „selfie“ a ideály krásy prezentované na sociálnych médiách. Podobne expresívny obraz od **Zuzany Kacvinskej** *Stalo sa niečo* upozorňuje na negatívne dopady neustáleho online pripojenia. Vnímanie cez mobilné telefóny skresľuje realitu a vytvára z užívateľov emocionálnych zombie. Ľudia na okraji spoločnosti sú častou témou dokumentárneho fotografa **Alana Hyžu**. Vo fotografii *Lesný duch* zachytáva zvláštnu postavu z Levočských vrchov regiónu Spiš. Odlišný kultúrny rámec môžeme vidieť vo video animáciách *N'Être* a *Jean* francúzskej intermediálnej umelkyne **Judith Lesur**. Videá sú zaujímavou kolážovou mozaikou inšpirovanou poéziou a kultúrnou históriou v rámci podvedomých asociácií. Ďalším videom v sekcii „Creepy“ je záznam performance *Animizmus* od **Viktora Fučeka**. Názov opätovne poukazuje na dôležitosť duše a duchovného sveta, ktorý sa týka nielen ľudí, ale zahŕňa aj ne-humánne entity. Viktor Fuček počas trvania výstavy uvádza aj živú performance *Animistická figurácia*, kde vedie dialóg s vedomým obrazu, ktorý je pre umelca samostatnou vedomou entitou.

Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD., kurátorka GUS